

List of References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2006). Rekomendaciyi Yevropejs`kogo Parlamentu ta Rady` YeS. Resurs: Pro osnovni kompetenciyi dlya navchannya protyagom us`ogo zhy`ttya. [Recommendations of the European Parliament and the EU Council. Resource: On core competencies for lifelong learning] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text
2. Tracy B. (2016) Personal Success (the Brian Tracy Success Library), AMACOM.
3. Tracy B. (2016) Just Shut Up and Do It: 7 Steps to Conquer Your Goals, Sourcebooks, Incorporated.
4. Nagribelna I.A, Sugeiko L.G., Melnychuk Y.Y. (2013) Samostijna robota studentiv pid chas vy`vchennya metody`k ukrayins`koyi ta rosijns`koyi mov: navchal`no-metody`chny`j posibny`k dlya studentiv vy`shhy`x navchal`ny`x zakladiv napryamu pidgotovky` «Pochatkova osvita» [Independent work of students during the study of methods of the Ukrainian and Russian languages: a teaching and methodical guide for students of higher educational institutions in the field of training "Primary Education"] Kherson: KhSU, 147 p.
5. Siranchuk N.M. (2015) *Proces formuvannya leksy`chnoyi kompetentnosti molodshogo shkolyara u strukturi teoriiy movlennyyevoyi diyal`nosti*. [The process of forming the lexical competence of a junior high school student in the framework of the theory of speech activity]. Zhytomyr Ivan Franko State University Journal (4 (82)). P. 72-76. ISSN 2076-6173[in Ukrainian].

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ**

Керівник

Сіранчук Наталія Миколаївна

доктор педагогічних наук,
професор кафедри початкової освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка,

Івасюк Олександра Олегівна,

студентка першого року навчання
магістерського рівня вищої освіти,
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна

ooivasiuk.fpo23m@kubg.edu.ua

ORCID <https://orcid.org/0009-0000-8640-6279>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО СПРЯМУВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

***Анотація.** У тезах висвітлено організацію поведінкової освітньої діяльності засобом виховних народознавчих заходів. Поведінкова освітня діяльність розглядається як складова компетентності та результат компетентнісної освіти – формування громадянина української держави.*

Описано виховні заходи, які були проведені в ході формувального експерименту в загальноосвітніх закладах з метою впливу на поведінку учнів засобом козацької педагогіки, народознавства. Визначено шляхи організації поведінкової освітньої діяльності засобом створення пошукових груп українознавчого спрямування, до складу яких входили не тільки учні, але й вчителі, батьки та адміністрація школи.

Встановлено, що у загальноосвітніх закладах, доцільно створити методичні народознавчі центри, в яких варто систематизувати різноманітні матеріали з народознавства, укласти картотеку наявних у школі друкованих, саморобних посібників.

***Ключові слова:** поведінкова освітня діяльність, виховання, народознавство, козацька педагогіка, пошукові групи, усна народна творчість.*

Вступ. Організація потужної виховної роботи в школі є запорукою достойної поведінки в житті, а особливо, якщо в змісті освітнього процесу використовуються надбання духовної культури нашого народу, адже «світові тенденції модернізації загальної середньої освіти характеризуються тим, що знання перестають бути головною метою навчання, натомість пріоритетного значення надають формуванню в учнів здатності користуватися знаннями, застосовувати їх у різноманітних життєвих ситуаціях»[5, с.72]. Презентуємо деякі цікаві експериментальні надбання.

Виклад основного матеріалу дослідження та його результатів. В основу освітнього процесу за нашим магістерським дослідженням покладено проблему піднесення ефективності освітнього процесу засобами розвитку мовлення учнів на народознавчому матеріалі. Координаційна рада, до якої ввійшли члени адміністрації, досвідчені вчителі, бібліотекар, члени учнівського самоврядування і батьки, допомагає організувати поведінкову освітню діяльність, яка сприяє реалізації важливих завдань створення національної школи – прищеплення дітям любові до духовних оберегів пам'яті, формування в них національної самосвідомості, долучення до нетлінних скарбів народної творчості, виховання бажання знати традиції та звичаї свого народу, адже «організаційно-мотиваційний етап передбачає мобілізацію уваги, психологічну підготовку до навчальної діяльності, мотивацію учіння. Цей етап має бути динамічним» [4, с.7].

Дослідженням визначено такі пріоритетні напрями : вивчення і застосування народних традицій; участь дітей у вивченні та відтворенні свят народного календаря; морально-етичне виховання школярів на засадах етно-педагогічних традицій.

Підсумком кожного етапу роботи є загальношкільне свято, яке проходить за участю вчителів, батьків. Так, у першому семестрі проведено свято хлібороба з традиційним в Україні обрядом обжинків чи свято осені, далі – вечір-підсумок Різдвяних свят «Нова радість стала», пізніше – Шевченківське свято і свято зустрічі весни «Прийди, прийди, весно красна», наступне – свято Матері.

Ми організували п'ять пошукових груп – учасників руху учнівської молоді за збереження і примноження народних традицій «Моя земля – земля моїх батьків». Кожна група має свою програму діяльності, створену на основі результатів наукової роботи. Матеріали цієї роботи складають рукописні альманахи пісень, легенд, повір'їв, рецептів

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО СПРЯМУВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

українських національних страв. Наприклад, учні можуть замалювати зразки давніх і сучасних наддніпрянських вишивок, а потім відтворити дивовижні візерунки на полотні під час занять гуртків та на заняттях із технологічної освітньої галузі. Матеріали, зібрані учнями, широко використовуються вчителями-предметниками як дидактичний матеріал для проведення свят, ранків, інших позакласних заходів.

Учні вивчають історію свого краю, досліджують невідомі сторінки рідної землі, зокрема складають опис та збирають матеріали на тему «Розвиток освіти в рідному краї», з'ясовують походження місцевих назв, записують пов'язані з ними легенди, перекази. Учасники групи «Рід наш прекрасний» відновлюють пам'ять роду, досліджують родинні корені, вивчають звичаї, традиції роду. Добре, коли така діяльність переростає у великі родинні свята «Рід наш, прекрасний», «Кольори нашого роду», оформлення альбомів «Мій родовід», виставки «Бабусиними, маминими, моїми руками» тощо.

Варто використовувати роботу семінарів «Народна педагогіка – основа національної школи», де звертатися до народних форм і методів виховання, обговорювати значення рідного дому, роду й родини у вихованні дітей, про шлюб і сім'ю як виховну організацію. Доцільно приділяти увагу моральному вихованню в сім'ї, провідним ідеям і традиціям трудового виховання, залучати учнів до прекрасного. Підсумком кожної зустрічі є свято, тематичні заняття, вечори, уроки народознавства «Домашні обереги» та «Пісня – душа народу».

Варто знайомити учнів із розвитком ремесел України, своєї місцевості на заняттях гуртків «Чарівний клубок», «Народні ремесла». Очолують ці гуртки справжні майстри своєї справи. Вони не тільки навчають дітей вишивати, мережити, в'язати художні речі, виготовляти чудові вироби з дерева, інших природних матеріалів, а й виховують любов до прекрасного.

Ефективним є функціонування у школі різновікових фольклорних ансамблів та фольклорно-драматичних колективів, типу «Берегиня», які дбають про відновлення забутих обрядів колядування, щедрування, зустрічі весни, обжинків, весільних фрагментів. Тому жителі краю завжди щиро вітають їх на сцені під час свят «Красне свято Калити», «Ой радуйся, земле!», «Веселий ярмарок», «Володар у царстві духу» тощо.

Як підсумок діяльності вчительського й учнівського колективів у школі доцільно створити методичний народознавчий центр, в якому систематизувати різноманітні матеріали з народознавства, скласти картотеку наявних у школі друкованих, саморобних посібників. Тут представлено зразки місцевого фольклору, вміщено матеріали пошуково-експедиційних груп. Підготовлено практичні рекомендації, поради щодо використання цих матеріалів в освітньому процесі.

Директор школи, заступник директора, виробляючи програму дій і визначаючи основні напрями вдосконалення поведінкової діяльності учнів, організують колективне обговорення найважливіших проблем виховної роботи, вивчення рівня вихованості учнів школи, окремих класів, збирають та узагальнюють пропозиції учнів, учителів, батьків стосовно плану організації поведінкової діяльності школи.

Велику роль у народознавчій діяльності учнів відіграють органи учнівського самоврядування. Їхня роль у реалізації планів полягає в розподілі обов'язків серед членів учнівського активу з огляду на специфіку кожного органу; у створенні тимчасових груп з відповідальними за виконання тих чи інших завдань та організації систематичного

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО СПРЯМУВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

контролю за виконанням завдань.

Надбання народної педагогіки органічно вплітаються в практику роботи з учнями та їхніми батьками. Це дає помітні результати. Значно активізувалась народознавча діяльність учительського й учнівського колективів. Народний досвід збагачує розум і душу легко, непомітно, і користі від цього більше ніж від моралізаторських настанов.

У багатьох регіонах України активно відроджуються козацькі виховні традиції. Утверджується ідея створення всеукраїнських дитячих і юнацьких організацій, які розгортають свою діяльність на козацьких традиціях.

Висновки. Розв'язуючи проблеми формування національної самосвідомості здобувачів освіти, збагачення їхнього духовного світу, ми організували фольклорно-пошукову експедицію по селах району, вчителі й учні записали народні обряди, свята народного календаря. Були відтворені народний обряд весілля, вертеп, українські вечорниці, свято Івана Купала.

Актуальна ідея збагачення духовного світу молоді засобами народознавства знайшла своє логічне продовження в дитячій самодіяльній організації «Козацька Республіка».

Система організації поведінкової освітньої діяльності в школі базується на ідеях козацької педагогіки як складової народної педагогіки. Творче вивчення і відтворення в сучасних умовах козацьких звичаїв і традицій розвиває кращі людські якості. З цією метою організована робота історико-культурного просвітницького центру.

Дітей приваблюють нетрадиційні форми організації поведінкової діяльності «Козацька Республіка», романтика козацького походу, історія українського козацтва. Робота ведеться за напрямками: вивчення історії козацтва; відродження і збереження народних традицій та обрядів; вивчення пісенного фольклору про козацтво; збирання і вивчення творів образотворчого мистецтва з історії козацької України; дослідження ролі спорту і фізичного розвитку.

«Козацька Республіка» в школі – самодіяльна дитяча організація, яка ґрунтується на принципах добровільності, демократії та самоврядування. Її вищим органом є загальне зібрання козаків та козачок, яке вирішує питання організації життя в колективі. Керує всією роботою козацька рада, до складу якої входять десять учнів і два вчителі (курінні та педагоги-консультанти).

Учні охоче беруть участь у святах «Козацької Республіки». Вчителі, батьки, діти приходять до школи в дні свят у національному українському одязі. Усі шикуються, звучить козацький марш, кошовий закликає курені до свята. Майорять малинові прапори, йде перекличка куренів – починається свято. Використовуються різні форми народознавчої діяльності: проведення народних свят, обрядів за участю вчителів, дітей, батьків; конкурси, фестивалі, подорожі; народознавча фольклорно-етнографічна практика; діяльність гуртків, клубів, студій; виставки народних умільців; пошукова, дослідницька робота.

List of References

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2006). Rekomendaciyi Yevropejs`kogo Parlamentu ta Rady` YeS. Resurs: Pro osnovni kompetenciyi dlya navchannya protyagom us`ogo zhy`ttya.

[Recommendations of the European Parliament and the EU Council. Resource: On core competencies for lifelong learning] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text

2. Tracy B. (2016) Personal Success (the Brian Tracy Success Library), AMACOM.
3. Tracy B. (2016) Just Shut Up and Do It: 7 Steps to Conquer Your Goals, Sourcebooks, Incorporated.
4. Nagribelna I.A, Sugeiko L.G., Melnychuk Y.Y. (2013) Samostijna robota studentiv pid chas vy`vchennya metody`k ukrayins`koyi ta rosijns`koyi mov: navchal`no-metody`chny`j posibny`k dlya studentiv vy`shhy`x navchal`ny`x zakladiv napryamu pidgotovky` «Pochatkova osvita» [Independent work of students during the study of methods of the Ukrainian and Russian languages: a teaching and methodical guide for students of higher educational institutions in the field of training "Primary Education"] Kherson: KhSU, 147 p.
5. Siranchuk N.M. (2015) *Proces formuvannya leksy`chnoyi kompetentnosti molodshogo shkolyara u strukturi teoriiy movlennyevoyi diyal`nosti*. [The process of forming the lexical competence of a junior high school student in the framework of the theory of speech activity]. Zhytomyr Ivan Franko State University Journal (4 (82)). P. 72-76. ISSN 2076-6173[in Ukrainian].

СТРАТЕГІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Ляшкевич Антоніна Іванівна

доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
та інноваційної педагогіки Херсонської
державної морської академії
(м. Херсон, Україна)
antonina26.72@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0802-6489>

***Анотація.** У дослідженні розглядаються важливі аспекти застосування штучного інтелекту в гуманітарних науках і його вплив на освітній процес, а також сутність, переваги, виклики й потенційні перспективи застосування штучного інтелекту в галузі соціально-гуманітарних наук. Метою роботи є розкрити перспективи розвитку штучного інтелекту в гуманітарних науках та визначити ключові аспекти, які слід враховувати при його імплементації в навчальному процесі, а також викликати інтерес до обговорення та сприяти розумінню й оптимальному використанню штучного інтелекту в гуманітарних науках, зокрема в освітньому процесі.*